

Etički kodeks informacijskih stručnjaka

Matijević, Marta

Undergraduate thesis / Završni rad

2014

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:373240>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-15**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij Informatologije

Marta Matijević

Etički kodeksi informacijskih stručnjaka

Završni rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Sanjica Faletar Tanacković

Sumentor: Darko Lacović, asistent

Osijek, 2014.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
KLJUČNE RIJEČI	1
1. UVOD	2
2. PROFESIONALNA ETIKA U INFORMACIJSKIM DJELATNOSTIMA	3
2.1. ETIČKI KODEKSI	5
2.2. ETIČKA NAČELA I VRIJEDNOSTI	6
3. KOMPARATIVNA ANALIZA ETIČKIH KODEKSA.....	9
3.1. REZULTATI ANALIZE.....	12
3.2. RASPRAVA O ANALIZI ETIČKIH KODEKSA	18
4. ZAKLJUČAK	20
LITERATURA.....	21
PRILOZI.....	24

SAŽETAK

Etičnost na radnom mjestu jedna je od glavnih prednosti u radu neke organizacije. Budući da informacijska struka podrazumijeva pružanje usluga, pojedinac se mora voditi etičkim kodeksima i zakonima. Ipak, u informacijskoj se znanosti relativno kasno počinje široko raspravljati o etici i razini njezinog utjecaja na kvalitetu rada. Tek u drugoj polovici 20. stoljeća profesionalne udruge informacijskih stručnjaka masovno uvode etičke kodekse i prepoznaju važnost etičkog okvira u radu.

U radu se uspoređuju etički kodeksi informacijskih stručnjaka iz dvadeset i jedne zemlje. Cilj rada je dati prikaz stanja etičkog okvira u informacijskim znanostima te istaknuti sličnosti i razlike među analiziranim kodeksima. Odabrani kodeksi analizirali su se na temelju petnaest kategorija vezanih uz etičke vrijednosti informacijskih stručnjaka. Na temelju analize može se zaključiti kako je pozornost informacijske struke po pitanju etike najviše usmjerena na odgovornosti stručnjaka unutar radne sredine, prema struci i društvu, slobodan i jednak pristup informacijama i znanju, unapređenje usluga, privatnost te razvoj kompetencija informacijskih stručnjaka. Nasuprot tome, kodeksi najmanje spominju točnost i pružanje objektivnih informacija te razvoj informacijskih izvora kojima upravljaju informacijske ustanove. Konačno, velika razlika među etičkim kodeksima primjećuje se u duljini sadržaja, kao i opsegu detaljnosti opisa pojedinih kategorija.

KLJUČNE RIJEČI: etički kodeksi, profesionalna etika, informacijske djelatnosti, komparativna analiza

1. UVOD

Etički kodeks informacijske ustanove pruža okvir za profesionalni razvoj stručnjaka, pridonosi kvaliteti usluga i poslovne komunikacije, a dugoročno i kvaliteti struke te definira odnos prema korisnicima, kolegama i građi. Zbog toga je važno da se informacijski stručnjak vodi unutarnjim osjećajem za etiku, uvažava etički okvir ustanove i primjenjuje zakonske propise države.

U radu se govori o važnosti stručne etike u informacijskim djelatnostima i donosi komparativna analiza etičkih kodeksa informacijskih stručnjaka. U drugom poglavlju stavlja se naglasak na teoriju etike općenito i u odnosu na informacijske djelatnosti. Potom se navode tipologije etičkih kodeksa i ključne vrijednosti koje bi informacijski stručnjaci trebali posjedovati. Prema definiranim kategorijama u trećem se poglavlju komparativno analiziraju etički kodeksi iz dvadeset i jedne zemlje svijeta. Objasnjena je metodologija istraživanja, korišteni uzorak te konkretni postupci u analizi. Nakon toga predstavljaju se najvažniji rezultati analize, ističu sličnosti i razlike u odnosu na spoznaje iz pojedinih relevantnih istraživanja te se međusobno uspoređuju analizirani kodeksi.

2. PROFESIONALNA ETIKA U INFORMACIJSKIM DJELATNOSTIMA

Mnogi cijenjeni autori smatraju kako je pružanje usluga najvažniji segment u radu knjižnica, arhiva i ostalih informacijskih ustanova.¹ Međutim, često dolazi do zanemarivanja njihovog društvenog aspekta. Naime, usluga ne podrazumijeva samo prenošenje informacija, već i razvijanje odnosa s korisnicima te obogaćivanje njihovog znanja. Odnos prema korisnicima prvenstveno se mora temeljiti na pristojnosti i poštivanju drugoga, zatim na stručnom znanju, a kako bi odnos uspješno funkcionirao potrebno je povjerenje korisnika i javnosti. U skladu s time, informacijski se stručnjak mora pridržavati etike svoje struke te načela i vrijednosti koje ona nalaže.²

A. Horvat definira etiku kao disciplinu koja se bavi moralom te uspostavlja kriterije za vrednovanje moralnosti, dok moral predstavlja skup običaja i tradicija prihvaćenih u nekom društvu.³ Isto tako, moral pruža uvid u svakodnevnu praksu, a ujedno daje i razliku između dobrog i lošeg te određuje kojoj ideji težiti. Budući da se odnosi na konkretne reakcije ljudi u stvarnom životu, P. Shachaf zaključuje kako je moralnost relativan pojam u narodima, dok je pojam etike globalnog karaktera.⁴

U posljednje vrijeme obnovljeno je zanimanje za etiku zbog snažnih društvenih promjena pod utjecajima globalizacije, razvoja informacijsko-komunikacijske tehnologije, rastuće umreženosti i povećanja broja informacijskih stručnjaka. T. Petrić navodi kako etika u dobu informacijske tehnologije ne mijenja svoje značenje, već produljuje područje djelovanja s tiskanog na elektroničko okruženje.⁵ Primjerice, podaci koji se prikupljaju prilikom učlanjenja, podaci o psihološkom profilu korisnika te mjestima koja posjećuju na internetu u digitalnom dobu mogu se jednostavno prenositi i povezivati. Takvi kombinirani podaci mogu

¹ Usp. Petrić, Tatijana. Mrežne stranice sveučilišnih i visokoškolskih knjižnica : knjižničarske usluge i strukovna etika. / Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2 (2013), str. 195. URL: [http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1572/vbh/God.56\(2013\).br.1-2](http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1572/vbh/God.56(2013).br.1-2) (2014-06-17)

² Usp. Wengert, Robert G. Some ethical aspects of being an information professional. // Library Trends 49, 3 (2001), str. 508. URL: <http://eric.ed.gov/?id=EJ626800> (2014-06-16)

³ Usp. Horvat, Aleksandra. Važnost profesionalne etike. // 6. okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama : zbornik radova / uredile Alemka Belan-Simić, Marica Šapro-Ficović. Zagreb : HKD, 2007. Str. 5.

⁴ Usp. Shachaf, Pnina. A global perspective on library association codes of ethics. // Library & Information Science Research 27, 4 (2005), str. 514. URL: <http://eprints.rclis.org/8941/> (2014-06-16)

⁵ Usp. Petrić, Tatijana. Nav. dj., str. 195.

biti zanimljivi sigurnosnim ustanovama, privatnim i javnim tvrtkama te novinarima. Uvođenjem informacijskog sustava javila su se tako pitanja sigurnosti sustava čuvanja i pregledavanja podataka. Prema tome, knjižnica mora odlučiti kako će se odnositi prema prikupljenim podacima. Istovremeno je potrebno tražiti primjerenu količinu podataka te znati kada ih izbrisati. Takvi se podaci nazivaju profesionalnom tajnom. Privatnost i sloboda glavne su vrijednosti u suvremenom demokratskom društvu. Kako bi bio slobodan, korisnik ima pravo na pristup informacijama bez cenzure, ali i pravo na čuvanje svojih interese za sebe. Čuvanje oba prava temeljna je dužnost knjižničara.⁶ Isto tako, pitanje etike podrazumijeva odnos prema vlastitim kompetencijama, radnoj okolini te struci. Informacijski stručnjak mora težiti profesionalnoj izvrsnosti i stvarati ugled na temelju svog profesionalnog djelovanja. Također, mora poštivati i priznavati kompetencije drugih zbog toga što se stručna etika uvelike veže uz organizaciju u kojima pojedinci rade.⁷ Etično ponašanje može pridonijeti i ugledu struke koja zahtijeva stalno stručno usavršavanje djelatnika. Nedostatak etičnosti ne samo da šteti kvaliteti obavljenog posla već se i šalje neprimjerena poruka mladim ljudima i budućim informacijskim stručnjacima da je takvo ponašanje jedino isplativo.⁸

Etično ponašanje pojedinca na radnom mjestu rezultat je kombinacije nekoliko čimbenika. Pojedinac se u radnom okruženju ponaša u skladu s vlastitim vrijednostima tj. „sa svojom predodžbom poželjnog ponašanja, koja je formirana pod utjecajem kulturnih, organizacijskih, političkih, pravnih i ekonomskih čimbenika“.⁹ Organizacijski čimbenici mogu biti postojanje etičkog kodeksa i organizacijske kulture te sustav nagrađivanja i kažnjavanja, dok su kulturni čimbenici obitelj, obrazovanje, religija te mediji. Također, pojedinac ima osobnost i vlastitu povijest na što djeluju i očekivanja okoline. Navedeni čimbenici zajedno s političkim, pravnim i ekonomskim faktorima djeluju na ponašanja i odluke pojedinca.

⁶ Usp. Horvat, Aleksandra. Knjižnice između javnosti i privatnosti. // *Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige / uredile Aleksandra Horvat, Daniela Živković*. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. Str. 11 - 13.

⁷ Usp. Carbo, Toni; Almagno, Stephen. Information ethics: the duty, privilege, and challenge of educating information professionals. // *Library trends* 49, 3 (2001), str. 511. URL: <http://eric.ed.gov/?id=EJ626801> (2014-06-16)

⁸ Usp. Horvat, Aleksandra. 2007. Nav. dj.,str. 8.

⁹ Fox, Renata. *Poslovna komunikacija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada: Pučko otvoreno učilište, 2001. Str. 113.

2.1. ETIČKI KODEKSI

Budući da se posao informacijskog djelatnika temelji na pružanju usluga javnosti, izrazito se cijeni postojanje jasne filozofije rada. Upravo kako bi olakšale vođenje pojedinaca, organizacije, ustanove ili udruge utvrđuju etički kodeks. Takav dokument bavi se etičkim pitanjima koja nisu uređena zakonom, niti bi se trebala ostaviti na samovolju djelatnika.¹⁰ A. Horvat navodi kako je u njemu izražen skup pravila, smjernica, normi i ideala koje su pojedinci ili članovi profesije obvezni slijediti.¹¹ Etički kodeks jedan je od sredstava kojima se regulira ponašanje zaposlenika u organizacijama. Takav dokument pruža okvir za razvoj profesionalnih vrijednosti te ujedno opisuje ciljeve knjižničnih usluga, način ophođenja s kolegama, sponzorima, državnom vlasti, odnos prema kulturnoj baštini, slobodi izražavanja, pristupu informacijama i korištenju interneta.¹²

Prema A. Abbottu svaka se struka sastoji od specifičnog znanja, udruge koja se brine o njezinom razvitku te etičkih normi koje stručnjak treba poštivati. Iako su neki stručnjaci dvojili oko činjenice je li knjižničarstvo uistinu struka, bilo je samo pitanje vremena kada će se ona unaprijediti do mjere da ispunjava svaki od uvjeta koji struka mora imati.¹³ Međutim, etički su dokumenti za knjižničare i ostale informacijske djelatnike relativno nova pojava, posebice u usporedbi s etičkim kodeksom medicinske struke koji postoji još od antičkih vremena. Naime, istraživanjem W. C. Koehlera iz 2006. godine doznaje se kako samo 8,1 % profesionalnih udruga informacijskih stručnjaka ima etički kodeks.¹⁴ Većina je knjižnica svoje kodekse ipak uvela u drugoj polovici 20. stoljeća. Stoga postojanje etičkih kodeksa ipak zahtijeva određeni stupanj zrelosti struke. Dogodilo se da čak i udruge stare jedno stoljeće nisu bile u stanju prepoznati potrebu za etičkim okvirom skoro jedno stoljeće.¹⁵ International

¹⁰ Usp. Shachaf, Pnina. Nav. dj., str. 513.

¹¹ Usp. Horvat, Aleksandra. 2007. Nav. dj., str. 6.

¹² Usp. Fox, Renata. Nav. dj., str. 113.

¹³ Usp. Abbott, Andrew. Professionalism and the future of librarianship. // *Library Trends* 46, 3 (1998), str. 431. URL: https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/8161/librarytrendsv46i3c_opt.pdf?sequence=1 (2014-06-16)

¹⁴ Usp. Foster, Catherine; McMenemy, David. Do librarians have a shared set of values: a comparative study of 36 codes of ethics based on Gorman's "enduring values". // *Journal of librarianship and information science* 44, 4 (2012), str. 250. URL: <http://lis.sagepub.com/content/44/4/249> (2014-06-16)

¹⁵ Usp. Trushina, Irina. Freedom of access: ethical dilemmas for Internet librarians. // *The electronic library* 22, 5 (2004), str. 416. URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0264-0473&volume=22&issue=5&articleid=862076&show=html> (2014-06-16)

Federation of Library Associations and Institutions (nadalje IFLA) 1999. godine objavila je smjernice za knjižničarske udruge pod nazivom „Developing Policies and Procedures for the Library Association“ te u njima navela kako strukovne udruge moraju imati jasno definiran skup pravila i procedura upravljanja unutarnjim poslovanjem. To podrazumijeva stvaranje statuta, raznih propisa i etičkog kodeksa.¹⁶

U literaturi se razlikuju tri vrste etičkih kodeksa i to inspirirajući, regulatorni i edukacijski. Inspirirajući kodeksi iskazuju vrijednosti koje stručnjak treba poštovati, ali ne i fazu primjene. Na taj način pruža okruženje u kojem je pojedincu dana sloboda za etično ponašanje. Zbog toga, autor takvog kodeksa treba znati kakve predispozicije za etično ponašanje imaju njegovi djelatnici. Za razliku od inspirirajućih kodeksa, regulatorni daju detaljnija pravila koja predstavljaju rješenja za sve etičke dileme djelatnika prilikom kojih nema prostora za vlastite etičke odluke. Informacijski se djelatnici tako isključivo vode pravilima. Konačno, edukacijski etički kodeksi mogu sadržavati elemente inspirirajućih i regulatornih kodeksa, ali svakako sadrže objašnjenja, komentare, primjere i interpretacije etičkih pravila. U većini knjižnica etički kodeksi kombinacija su inspirirajućeg i edukacijskog tipa.¹⁷

2.2. ETIČKA NAČELA I VRIJEDNOSTI

U literaturi postoji mnogo različitih tipologija etičkih vrijednosti informacijskih stručnjaka. Izdvajaju se etički principi R. Hauptmana iz 1988. i 2002. godine koji su vezani uz profesionalnost, pristup uslugama, selekciju, tehničke i referentne usluge, cenzuru, savjetovanje i posredovanje informacija. Međutim, navedeni autor tvrdi kako ti idealni principi tada često nisu bili prihvaćeni u praksi. Tipologija R. O. Masona iz 1986. godine predstavlja skraćeni prikaz vrijednosti informacijskih stručnjaka, a to su privatnost, točnost, vlasništvo i pristup (engl. PAPA - privacy, accuracy, property, accessibility). Nadalje, D. Rubin i T. Froehlich 1997. godine predložili su tri glavna područja interesa informacijskih znanosti: proizvodnja informacija (autorska prava, moralna prava, pošteno korištenje, javna prava kreditiranja i povezana pitanja), prikupljanje informacija (kontrola kvalitete i cenzure)

¹⁶ Usp. Developing Policies and Procedures for the Library Association. URL: <http://archive.ifla.org/VII/s40/pub/devpol-e.htm> (2014-08-18)

¹⁷ Usp. Shachaf, Pnina. Nav. dj., str. 516.

te pronalaženje i diseminacija informacija (pristup, privatnost i povjerljivost). Na temelju tih načela, W. C. Koehler i J. M. Pemberton 2000. godine definiraju šest važnih elemenata etičnog djelovanja informacijskog djelatnika: briga o pravima i povlasticama osnivača, odabir građe, pristup građi, stručna praksa i veze, odgovornost unutar radne okoline te društvena i pravna odgovornost.¹⁸ Spomenuti autori tada su proveli analizu etičkih kodeksa knjižničara, ali budući da su ispitali etičke kodekse koji su većinom na engleskom jeziku, javlja se potreba za globalnom analizom. Razvoj navedenih tipologija načela i vrijednosti o informacijskim djelatnostima uglavnom nije proizašao iz empirijskih istraživanja.¹⁹

Konačno, M. Gorman 2000. godine pokušava na temelju Ranganathanovih zakona postaviti novih osam fundamentalnih i trajnih načela knjižničarstva, a to su upravljanje, usluga, intelektualne slobode, racionalizam, pismenost i učenje, pristup informacijama i znanju, privatnost te demokracija. Prvo trajno načelo je upravljanje koje podrazumijeva očuvanje i prenošenje znanja za buduće generacije, provođenje knjižničarske obuke te izgradnju povjerenja zajednice. Nadalje, usluga kao temeljno načelo mora biti prilagođena korisnicima, djelatnici trebaju biti uljudni i pristupačni, a planove i projekte ustanove treba prilagođavati toj usluzi. Isto tako, M. Gorman smatra kako bi informacijski stručnjaci trebali zagovarati veće intelektualne slobode i obavljati poslove bez pozivanja na vlastite i tuđe stavove, posebice one koji uključuju cenzuru. Međutim, postoje slučajevi u kojima se mogu napraviti iznimke po tom pitanju, primjerice u malim mjesnim i školskim knjižnicama. Prema M. Gormanu knjižničari bi također trebali organizirati znanje na principu racionalizma. Potrebno je usvajati korisne upravljačke strukture bez nepotrebne birokracije te razvijati kritičko razmišljanje i vrednovanje informacija kako bi korisnicima omogućili odabir najprikladnijih izvora. Peto trajno načelo je pismenost i učenje, odnosno mogućnost potpunog izražavanja i obrazovanja pojedinca. U protivnom bi se moglo dogoditi da komercijalni interesi određuju pristup informacijama. Na većinu načela odnosi se i ono iduće, tj. pristup informacijama i znanju. To načelo podrazumijeva kontinuirano uklanjanje barijera prilikom pristupa informacijama. Isto tako, umreženo vrijeme donosi strah od manjka načela privatnosti pa M. Gorman internet uspoređuje sa srednjovjekovnim selom u kojem je

¹⁸ Usp. Foster, Catherine; McMenemy, David. Nav. dj., str. 251.

¹⁹ Usp. Shachaf, Pnina. Nav. dj., str. 517.

privatnost nepoznata. Demokracija je posljednje načelo koje predstavlja temelj rada informacijske struke pri čemu je također važan pristup informacijama.²⁰

²⁰ Usp. Foster, Catherine; McMenemy, David. Nav. dj., str. 251 - 252.

3. KOMPARATIVNA ANALIZA ETIČKIH KODEKSA

Drugi dio rada temelji se na komparativnoj analizi sadržaja koja je provedena na etičkim kodeksima informacijskih stručnjaka iz dvadeset i jedne zemlje (Armenija, Australija, Bocvana, Bosna i Hercegovina, Češka, Estonija, Hong Kong, Hrvatska, Indonezija, Izrael, Japan, Kanada, Koreja, Meksiko, Novi Zeland, Njemačka, Poljska, Srbija, Sjedinjene Američke Države, Ukrajina, Velika Britanija) te prikazuje zajedničke i suprotstavljene vrijednosti u navedenim kodeksima.

IFLA je 2010. godine formirala radnu grupu unutar povjerenstva Free Access to Information and Freedom of Expression Committee (nadalje FAIFE) koja je osnovana s ciljem promicanja osnovnih ljudskih prava iz članka 19. Opće deklaracije o ljudskim pravima UN-a.²¹ U skladu s time, FAIFE je u iduće dvije godine izradila nacrt za međunarodni etički kodeks knjižničara i informacijskih stručnjaka. Konzultirajući se s članovima IFLA-e i stručnjacima područja, u kolovozu 2012. godine odobrena je konačna verzija kodeksa naziva „IFLA-in etički kodeks za knjižničare i druge informacijske djelatnike“. Također, FAIFE je do sada skupila više od šezdeset etičkih kodeksa knjižničara iz različitih svjetskih zemalja. Njih su stvorile nacionalne knjižnice, knjižničarska društva ili u nekim slučajevima, vladine službe.²² Korišteni etički kodeksi dostupni su na mrežnim stranicama FAIFE-e (<http://www.ifla.org/faife/professional-codes-of-ethics-for-librarians>). Odabrani kodeksi za analizu pisani su engleskim jezikom ili su prevedeni na engleski jezik. Samo su etički kodeksi Hrvatske te Bosne i Hercegovine preuzeti u izvornom obliku i to na nacionalnim jezicima. U Prilogu 1. odabrani etički kodeksi poredani su prema državi iz koje dolaze.

Uvidom u sadržaj odabranih etičkih kodeksa i na temelju vrijednosti iz teorijskog dijela rada izdvojile su se ključne kategorije potrebne za provedbu analize (Tablica 1.). Uspoređivanjem kodeksa po formiranim kategorijama dobivali su se kvantitativni podaci prema kojima su izvedeni zaključci.

²¹ Usp. About FAIFE. URL: <http://www.ifla.org/about-faife> (2014-08-18)

²² Usp. IFLA/ FAIFE. Professional Codes of Ethics for Librarians. URL: <http://www.ifla.org/faife/professional-codes-of-ethics-for-librarians> (2014-08-14)

Tablica 1. Kategorije proizašle iz analize sadržaja etičkih kodeksa i njihov opis

Kategorije		Opis
1.	SLOBODAN I JEDNAK PRISTUP INFORMACIJAMA I ZNANJU	Neometan pristup informacijama i znanju u svrhu osobnog i društvenog razvoja i uzdizanja bez diskriminacije; pravičan, brz, ekonomičan i učinkovit pristup u bilo kojem formatu i mediju
2.	TOČNOST	Pružanje objektivnih, nedvosmislenih i provjerenih informacija
3.	INTELEKTUALNE SLOBODE	Sloboda mišljenja, izražavanja, čitanja bez diskriminacije
4.	ODGOVORNOST PREMA KORISNICIMA	Način ponašanja informacijskih djelatnika prema korisnicima; obveze djelatnika
5.	ODGOVORNOST PREMA DRUŠTVU	Odnos prema lokalnoj zajednici i šire; obveze koje knjižnica i ostale informacijske ustanove moraju obavljati za i prema društvu
6.	PRIVATNOST	Poštuje se osobna privatnost i štite osobni podaci; povjerljivost korisnikovih podataka
7.	AUTORSKA PRAVA	Poštivanje autorskih i srodnih prava
8.	CENZURA	Odbijanje svih oblika ograničavanja
9.	PISMENOST I UČENJE	Poticanje razvijanja čitalačkih vještina, informacijske pismenosti i pismenosti općenito
10.	ODGOVORNOST UNUTAR RADNE SREDINE	Odnos s kolegama i nadređenima čestit i s poštovanjem; odnos sa sestrinskim ustanovama
11.	ODGOVORNOST PREMA STRUCI	Promicanje ugleda struke; pridonosenje djelatnostima stručnog društva
12.	KOMPETENCIJE	Težnja profesionalnoj izvrsnosti; stvaranje ugleda na temelju svog profesionalnog djelovanja

13	OSOBNNA KORIST	Borba protiv korupcije, finansijske dobiti; suprotstavljanje povlasticama; promicanje jednakih plaća
14.	INFORMACIJSKI IZVORI	Podrazumijeva razvoj informacijskih izvora, odnosno sve građe kojom upravljaju knjižnice i ostale informacijske ustanove; promicanje zbirki
15.	UNAPREĐENJE USLUGA	Unapređenje usluga do najviših standarda; promicanje usluga

C. Foster i D. McMenemy te P. Shachaf u svojim istraživanjima analiziraju etičke kodekse prema razinama detaljnosti opisa određene kategorije. Za ovaj rad preuzete su tri razine koje govore o opsegu opisa, a to su: „detaljno opisano“, „spomenuto“ i „nije spomenuto“, ovisno o količini i kvaliteti obuhvata određene kategorije u kodeksu. Razina „detaljno opisano“ dodijeljena je kategoriji koja je opisana u posebnom podnaslovu ili je opisana u više točaka. Primjerice, etički kodeks Velike Britanije ima podnaslov „Odgovornosti prema zajednici“²³ u kojem je pet odjeljaka posvećeno upravo odgovornostima informacijskih djelatnika prema društvu. Nadalje, razina opisa „spomenuto“ označava kategoriju koja je opisana u nekoliko riječi, samo jednoj ili nekoliko rečenica. Primjer se nalazi u bosanskohercegovačkom kodeksu: „Mi brinemo za dobru reputaciju informacijske struke“.²⁴ Kategorija odgovornosti informacijskih djelatnika prema struci u tom slučaju samo je spomenuta. Isto tako, armenski etički kodeks na dva mjesta samo spominje kategoriju „odgovornost unutar radne sredine“ pri čemu navodi kako knjižničar treba poštovati kolege i biti spreman na suradnju te svoje profesionalne sposobnosti i energiju ulagati u rješavanje svakodnevnih problema knjižnice.²⁵ Konačno, razina opisa „nije spomenuto“ označava kategoriju koje se autor etičkog kodeksa nije dotaknuo. Primjerice, u češkom etičkom kodeksu kategorija „osobna korist“ nije niti spomenuta.

²³ Code of Professional Practice. URL: <http://www.cilip.org.uk/cilip/about/ethics/code-professional-practice> (2014-08-18)

²⁴ Etički kodeks, 2007. URL: <http://www.bam.ba/images/stories/dokumenti/eticiki%20kodeks%202009.zalink.pdf> (2014-08-18)

²⁵ Usp. IFLA/FAIFE. Professional code of behaviour of the Armenian Librarian. Armenian Library Association, 2003. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/armeniacode.htm> (2014-08-30)

3.1. REZULTATI ANALIZE

Rezultati komparativne analize pokazuju kako su naslovi odabranih etičkih kodeksa većinom ujednačeni. Velika većina analiziranih etičkih kodeksa (16) u naslovu spominju sintagmu „etički kodeks“ ili neku njezinu varijaciju. Također, oko polovice kodeksa (11) u nazivu koristi riječ „knjižničar“, dok se sintagma „informatički stručnjak“ ili neka njezina verzija spominje u samo četiri slučaja. Autori analiziranih kodeksa uglavnom su udruge i društva knjižničara i informatičkih stručnjaka.

Najranije usvojeni kodeks je onaj Sjedinjenih Američkih Država iz 1939. godine, a najmlađi bosanskohercegovački iz 2007. godine. Devedesetih godina 20. stoljeća prihvaćeno je manje od polovice etičkih kodeksa (Koreja, Njemačka, Ukrajina, Hong Kong, Hrvatska, Meksiko, Srbija), dok za četiri kodeksa nije mogla utvrditi godina nastanka (Bocvana, Indonezija, Izrael i Novi Zeland).

U analizi su se prikupljali i podaci o strukturi kodeksa, odnosno postojanju predgovora i podnaslova te broja riječi. Čak osamnaest etičkih kodeksa ima predgovor, a u njima se govori o kompetencijama i vrijednostima koje djelatnik mora posjedovati i kojih se mora pridržavati. Tako poljski etički kodeks u uvodu navodi kako informatički stručnjak mora imati vrijednosti zbog kojih javnost ima povjerenje u njega.²⁶ Isto tako, hongkonški etički kodeks navodi kako bi takav stručnjak nužno trebao imati kompetencije koje će olakšati pristup informacijama i time zadovoljiti potrebe korisnika.²⁷ Korejski etički kodeks pak navodi kako se kompetencije i vrijednosti mogu usvojiti kada osoba razvije osjećaj za moralnost u svakom aspektu profesionalnog djelovanja.²⁸ Nadalje, u predgovoru se nastoji poslati jasna poruka o djelovanju knjižnice u javnosti. U skladu s time, etički kodeks Hrvatskog knjižničarskog društva navodi kako njihov kodeks treba „podsjetiti iskusne knjižničare na njihovu profesionalnu odgovornost pred javnošću te potvrditi u javnosti povjerenje u struku“.²⁹ Ista je situacija i češkim kodeksom koji govori kako stručnjaci trebaju

²⁶ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians and Information Professionals. Polish Librarians Association, 2005. URL: http://archive.ifla.org/faife/ethics/poland_code_of_ethics.htm (2014-08-30)

²⁷ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics. Hong Kong Library Association, 1995. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/hklacode.htm> (2014-08-30)

²⁸ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians. Korean Library Association, 1997. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/klacode.htm> (2014-08-30)

²⁹ Etički kodeks Hrvatskog knjižničarskog društva, 2002. URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/eticki_kodeks/ (2014-08-30)

promicati razvoj i obogaćivanje života pojedinca i cijele zajednice.³⁰ Konačno, nekolicina ih govori o povijesti države te nastanku etičkog kodeksa. Tako se u indonezijskom kodeksu spominje neovisnost Indonezije³¹, a u meksičkom okolnosti uvođenja etičkog kodeksa od strane njihove udruge knjižničara.³²

Nadalje, broj podnaslova u analiziranim etičkim kodeksima varira od jednog do sedam, dok ih devet uopće ne dijeli sadržaj na podnaslove (Bosna i Hercegovina, Estonija, Hong Kong, Hrvatska, Kanada, Novi Zeland, Srbija, Sjedinjene Američke Države, Ukrajina). Tematika podnaslova odnosi se na kompetencije koje informacijski djelatnik mora posjedovati kako bi se zajednici omogućila profesionalna usluga, njihov odnos prema radnom okruženju i struci, obveze prema korisniku i informacijskim izvorima. Većina ih je organizirana prema dužnostima informacijskih stručnjaka. Primjerice, podnaslovi u japanskom kodeksu vezani su uz odgovornosti stručnjaka prema korisnicima knjižnice, knjižničnoj građi, osposobljavanju³³ i dr. Ostatak analiziranih kodeksa navodi samo najvažnije segmente knjižničnog poslovanja. Primjer takvih podnaslova nalazi se u izraelskom kodeksu: „Principi profesionalnih vrijednosti“, „Profesionalnost“, „Razina službe“, „Cenzura“, „Pristranost“, „Povjerljivost“ i „Autorsko pravo“³⁴.

Što se tiče broja riječi, najkraći etički kodeks je onaj kanadski s manje od sto riječi. Može se uočiti kako taj kodeks nema predgovor niti podnaslove i pokriva samo šest od petnaest kategorija. S druge strane, poljski kodeks je najdulji s nešto više od dvije i pol tisuće riječi. Taj kodeks sadrži predgovor, sedam podnaslova i pokriva sve kategorije. Prosječna duljina analiziranih etičkih kodeksa je oko šesto riječi.

Kategorijama su se dodjeljivali odgovarajući primjeri teksta iz etičkih kodeksa. U Prilogu 2. nalazi se primjer tablice iz analize s osnovnim podacima o kodeksu, njegovoj strukturi, kategorijama i konkretnim primjerima.

³⁰ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics of Czech librarians. Association of Library and Information Professionals of the Czech Republic, 2004. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/czlacode.htm> (2014-08-30)

³¹ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians. Association of Indonesian Librarians. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/ipicode.htm> (2014-08-30)

³² Usp. IFLA/FAIFE. Code of Professional Ethics. Colegio Nacional de Bibliotecarios, 1992. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/cnbcode.htm> (2014-08-30)

³³ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians. Japan Library Association, 1980. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/jlacode.htm> (2014-08-30)

³⁴ IFLA/FAIFE. Code of Ethics of the Librarians in Israel. Israeli Center for Libraries. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/iclcode.htm> (2014-08-30)

Svaki analizirani etički kodeks prosječno je obuhvaćao deset kategorija. U Tablici 2. može se iščitati kako najveći broj proučavanih kategorija posjeduju etički kodeksi Poljske, Njemačke, Australije, Izraela, Japana i Velike Britanije te pokrivaju od dvanaest do petnaest kategorija, dok kodeksi Indonezije i Kanade imaju manje od pet različitih kategorija.

Tablica 2. Broj kategorija u etičkim kodeksima prema državama

Država		Broj kategorija
1.	Poljska	15
2.	Njemačka	13
3.	Australija	12
4.	Izrael	12
5.	Japan	12
6.	Velika Britanija	12
7.	Armenija	11
8.	Bocvana	11
9.	Hong Kong	11
10.	Hrvatska	11
11.	Sjedinjene Američke Države	11
12.	Bosna i Hercegovina	10
13.	Češka	10
14.	Estonija	10
15.	Koreja	10

16.	Meksiko	10
17.	Srbija	10
18.	Ukrajina	9
19.	Novi Zeland	8
20.	Kanada	5
21.	Indonezija	4

U Tablici 3. prikazane su razine detaljnosti opisa kategorija u etičkim kodeksima. Može se primijetiti kako su najdetaljnije opisane kategorije: „odgovornost prema struci“ (7), „odgovornost unutar radne sredine“ (5) te „unapređenje usluga“ (4). Primjerice, u etičkom su kodeksu Bocvane odgovornosti prema struci i unutar radne sredine detaljno opisane u podnaslovima „Odnos knjižničara i informacijskih stručnjaka s udrugom knjižničara“ i „Odnos knjižničara i informacijskih stručnjaka na radnom mjestu“.³⁵ Nadalje, njemački etički kodeks detaljno opisuje kategoriju „unapređenje usluga“ u podnaslovima „Korisničke usluge“ i „Druge usluge“.³⁶

Kategorije koje se najčešće spominju u analiziranim etičkim kodeksima su „slobodan i jednak pristup informacijama i znanju“ (19), i „privatnost“ (17), a nešto rjeđe spominju se „odgovornost prema društvu“ (13), „kompetencije“ (12), „osobna korist“ (12), „intelektualne slobode“ (12), „poštivanje autorskih prava“ (12), „odgovornost prema korisnicima“ (11), „pismenost i učenje“ (11) te „cenzura“ (9). Primjer za kategoriju „slobodan i jednak pristup informacijama i znanju“ nalazi se u američkom kodeksu koji samo spominje kako se informacijska struka treba posvetiti intelektualnim slobodama i slobodnom pristupu informacijama.³⁷ Nadalje, kategorija „privatnost“ kratko se spominje u kanadskom etičkom

³⁵ Code of Ethics for Librarians and other Infomediaries. URL: <http://www.bla.org/bw/bla-content.php?cid=5> (2014-08-30)

³⁶ IFLA/FAIFE. Ethics and Information Ethical principles of the library and information professionals. Federal Union of German Library and Information Associations, 2007. URL: <http://www.ifla.org/node/6496> (2014-08-30)

³⁷ Usp. Code of Ethics of the American Library Association. URL: <http://www.ala.org/advocacy/proethics/codeofethics/codeethics> (2014-08-30)

kodeksu prema kojem bi stručnjaci trebali štiti privatnost i dostojanstvo korisnika.³⁸ Također, odgovornost knjižničara prema društvu spominje se u ukrajinskom etičkom kodeksu. Stručnjak tako treba čuvati duhovne vrijednosti ukrajinskog naroda i kulture.³⁹ Kompetencije informacijskih stručnjaka navode se u estonskom i novozelandskom etičkom kodeksu. Informacijski stručnjaci trebali bi unaprijediti vlastite kompetencije u skladu s najboljom tradicijom struke⁴⁰ te se njihove kompetencije trebaju čvrsto temeljiti na profesionalnoj praksi⁴¹. Iduća kategorija je „osobna korist“ koja se između ostaloga spominje u srpskom i australskom etičkom kodeksu. U njima se navodi kako djelatnik ne smije zloupotrebjavati svoju struku niti položaj⁴² i trebaju izbjegavati situacije u kojima bi njihovi interesi mogli biti u sukobu s interesima korisnika, kolega i poslodavaca⁴³. Nadalje, kategorije koje se odnose na intelektualne slobode i autorska prava kratko se spominju u hrvatskom etičkom kodeksu. Informacijski stručnjaci trebali bi obratiti pozornost na razvoj i očuvanje intelektualnih sloboda pojedinaca i zaštitu osnovnih demokratskih načela šire društvene zajednice te poštivati autorska i srodna prava.⁴⁴ Njemački etički kodeks samo spominje kategoriju „odgovornost prema korisnicima“. Informacijski stručnjaci trebaju voditi korisnike u procesu pronalazanja potrebnih informacija.⁴⁵ Poljski etički kodeks navodi kako se knjižničari i informacijski stručnjaci trebaju suprotstavljati cenzuri i filtriranju informacija te kako bi trebali zadovoljiti i razvijati informacijske, edukacijske i znanstvene potrebe svih korisnika.⁴⁶

Kategorije koje se većinom ne spominju niti su detaljno opisane u analiziranim kodeksima su „informacijski izvori“ (9) i „točnost“ (4). Konačno, svaka kategorija je barem

³⁸ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics. Canadian Library Association, 1976. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/clacode.htm> (2014-08-30)

³⁹ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics of a Librarian. Ukrainian Library Association, 1996. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/ulacode.htm> (2014-08-30)

⁴⁰ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians and Information Specialists of Estonia. Estonian Library Association, 2001. URL: http://archive.ifla.org/faife/ethics/code_of_ethics_estonia.htm (2014-08-30)

⁴¹ Usp. IFLA/FAIFE. Code of Professional Conduct. Library and Information Association New Zealand Aotearoa. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/nzcode.htm> (2014-08-30)

⁴² Usp. IFLA/FAIFE. Code of Ethics. Serbian Library Association, 1992. URL: <http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/misc/code-of-ethics-sr.pdf> (2014-08-30)

⁴³ Usp. Statement on professional conduct. URL: <https://www.alia.org.au/about-alia/policies-standards-and-guidelines/statement-professional-conduct> (2014-08-30)

⁴⁴ Usp. Etički kodeks Hrvatskog knjižničarskog društva. Nav. dj.

⁴⁵ Usp. IFLA/FAIFE. 2007. Nav. dj.

⁴⁶ Usp. IFLA/FAIFE. 2005. Nav. dj.

spomenuta, što znači da nema kategorije koja nije niti jednom spomenuta u nekom od analiziranih kodeksa. U Prilogu 3. nalazi se grafikon u kojem su objedinjene sve analizirane kategorije.

Tablica 3. Razina detaljnosti opisa kategorija u etičkim kodeksima

Kategorije		Detaljno opisano	Spomenuto	Nije spomenuto
1.	SLOBODAN I JEDNAK PRISTUP INFORMACIJAMA I ZNANJU	1	19	1
2.	TOČNOST	0	4	17
3.	INTELEKTUALNE SLOBODE	0	12	9
4.	ODGOVORNOST PREMA KORISNICIMA	3	11	7
5.	ODGOVORNOST PREMA DRUŠTVU	3	13	5
6.	PRIVATNOST	2	17	2
7.	POŠTIVANJE AUTORSKIH PRAVA	2	12	7
8.	CENZURA	2	9	10
9.	PISMENOST I UČENJE	0	11	10
10.	ODGOVORNOST UNUTAR RADNE SREDINE	5	14	2
11.	ODGOVORNOST PREMA STRUCI	7	11	3
12.	KOMPETENCIJE	2	12	7
13.	OSOBNNA KORIST	2	12	7
14.	INFORMACIJSKI IZVORI	2	7	12
15.	UNAPREĐENJE USLUGA	4	10	7

3.2. RASPRAVA O ANALIZI ETIČKIH KODEKSA

Za razliku od komparativnih analiza etičkih kodeksa informacijskih stručnjaka, postoji mnogo takvih analiza koje se odnose na korporacije i privatne organizacije. Takva istraživanja temeljila su se na etičkim sličnostima i razlikama među državama i kulturama. C. Langlois i B. Schlegelmilch ispitivali su kulturne elemente etičkih kodeksa privatnih europskih organizacija i otkrili kako se većina etičkih pitanja ne vežu uz kulturu. Pojmovi koji ostaju isti neovisno o kulturi vezani su uz odnos s javnosti, korištenje točnih zapisa, pružanje kvalitetnih usluga te izbjegavanje ostvarivanja vlastite koristi. B. J. Farrell i suradnici zaključili su pak kako se razlike u kulturama vide u odnosu s kolegama i političkim pitanjima.⁴⁷ S tom činjenicom se slažu i rezultati ovog istraživanja. Države iz kojih su u etičkim kodeksima detaljno opisane kategorije vezane uz odnos s kolegama su Japan, Koreja, Meksiko. Moglo bi se zaključiti kako navedene države više poštuju formalnu hijerarhiju i komunikaciju u odnosu s kolegama te kako u tim državama odlučuju isključivo ljudi na vrhu.⁴⁸

P. Shachaf te C. Foster i D. McMenemy provode slične analize pri čemu istražuju globalnu perspektivu etičkih kodeksa knjižničnih udruga. P. Shachaf provela je komparativnu analizu dvadeset i osam etičkih kodeksa na temelju dvadeset kategorija. Kategorije autorične i ove analize se podudaraju, ali autorica izdvaja djelatnikov integritet, suradnju među knjižnicama te administrativne odgovornosti.⁴⁹ Sličnosti se vide i u predgovoru u kojem se spominju stručne kompetencije djelatnika. Nadalje, nešto više etičkih kodeksa ove analize ima podnaslove nego etički kodeksi spomenute autorice. Međutim, podnaslovi se bave istim tematikama. Što se tiče godina uvođenja etičkih kodeksa, P. Shachaf je zaključila kako je većina knjižničnih kodeksa usvojena devedesetih godina 20. stoljeća, što se može primijetiti i u ovoj analizi. Prosječan broj kategorija koje predstavljaju vrijednosti informacijskih stručnjaka u autoričinom istraživanju poklapa se s prosjekom kategorija u ovom istraživanju. Najčešće spominjane kategorije ovdje, ali i u analizi P. Shachaf odgovornosti su unutar radne sredine, prema struci i društvu, pitanja vezana uz unapređenje usluga, slobodan i jednak

⁴⁷ Usp. Shachaf, Pnina. Nav. dj., str. 515.

⁴⁸ Usp. Mooij, Marieke de; Hofstede, Geert. The Hofstede model: applications to global branding and advertising strategy and research. // International Journal of Advertising 29, 1 (2010), str. 89. URL: http://www.mariekedemoij.com/articles/demoij_2010_int_journal_adv.pdf (2014-08-18)

⁴⁹ Usp. Shachaf, Pnina. Nav. dj., str. 520. - 523.

pristup informacijama i znanju, privatnost, kompetencije djelatnika. Kategorije koje se najmanje spominju također se podudaraju, a to su pitanja informacijskih izvora i točnosti.⁵⁰

C. Foster i D. McMenemy proveli su analizu trideset i šest svjetskih etičkih kodeksa koje su uspoređivali na temelju osam Gormanovih načela. Njihovi su rezultati pokazali kako većina kodeksa spominje samo pet od osam kategorija. To su usluga, privatnost, jednak pristup informacijama i znanju, upravljanje te intelektualne slobode. Nabrojene kategorije podudaraju se s najspominjanijim kategorijama u ovoj analizi. Nasuprot njima tri su kategorije koje su se manje spominjale: racionalizam, demokracija te pismenost i učenje, od kojih se samo potonja nekoliko puta spominje u ovoj analizi.⁵¹

⁵⁰ Usp. Shachaf, Pnina. Nav. dj., str. 526.

⁵¹ Usp. Foster, Catherine; McMenemy, David. Nav. dj., str. 259.

4. ZAKLJUČAK

Rad naglašava važnost stručne etike u informacijskim djelatnostima te donosi komparativnu analizu etičkih kodeksa informacijskih djelatnika iz različitih zemalja i kultura. Svi kodeksi koji imaju predgovor i podnaslove problematiziraju slične teme. To su djelatnikove kompetencije, odnos prema radnom okruženju, struci, korisniku, djelovanje u javnosti, povijest udruge, nastanak etičkog kodeksa te kontekst društva i države. Nadalje, na temelju ovog istraživanja došlo se do zaključka da informacijska struka najviše pozornosti pridaje odgovornostima unutar radne sredine, prema struci i društvu, unapređenju usluga, slobodnom i jednakom pristupu informacijama i znanju, privatnosti te razvoju vlastitih kompetencija. Kodeksi pak najmanje spominju točnost odnosno pružanje objektivnih, nedvosmislenih i provjerenih informacija te razvoj informacijskih izvora kojim upravljaju knjižnice i ostale informacijske ustanove. Konačno, glavna razlika među analiziranim etičkim kodeksima primjećuje se u duljini sadržaja koji varira za više od dvije i pol tisuće riječi, kao i opsegu razine detaljnosti opisa pojedinih kategorija.

Budući da je temeljna zadaća informacijske struke odnos s javnosti, svaki informacijski djelatnik treba posjedovati što veću razinu profesionalnosti i izvrsnosti u radu. Ulaskom u struku budući informacijski stručnjaci trebaju steći uvid u važnost etike pri obavljanju posla. Korisnici i zajednica trebaju imati slobodan pristup informacijama bez cenzure i uz poštivanje njihove privatnosti. Osobni podaci i čitalački interesi korisnika moraju biti zaštićeni od onih koji bi te podatke mogli zloupotrebjavati. Pitanje etike uvelike obuhvaća i razvoj vlastitih kompetencija te odnos prema članovima radne okoline i struci. Informacijski stručnjak se, stoga, mora rukovoditi etičkim kodeksom jer o njegovom profesionalnom djelovanju ovisi ugled ustanove i struke.

LITERATURA

1. Abbott, Andrew. Professionalism and the future of librarianship. // *Library Trends* 46, 3 (1998), str. 430 – 443. URL: https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/8161/librarytrendsv46i3c_opt.pdf?sequence=1 (2014-06-16)
2. About FAIFE. URL: <http://www.ifla.org/about-faife> (2014-08-18)
3. Carbo, Toni; Almagno, Stephen. Information ethics: the duty, privilege, and challenge of educating information professionals. // *Library trends* 49, 3 (2001), str. 510 – 518. URL: <http://eric.ed.gov/?id=EJ626801> (2014-06-16)
4. Code of Ethics of the American Library Association. URL: <http://www.ala.org/advocacy/proethics/codeofethics/codeethics> (2014-08-30)
5. Code of Ethics for Librarians and other Infomediaries. URL: <http://www.bla.org/bw/bla-content.php?cid=5> (2014-08-30)
6. Code of Professional Practice. URL: <http://www.cilip.org.uk/cilip/about/ethics/code-professional-practice> (2014-08-18)
7. Developing Policies and Procedures for the Library Association. URL: <http://archive.ifla.org/VII/s40/pub/devpol-e.htm> (2014-08-18)
8. Etički kodeks, 2007. URL: <http://www.bam.ba/images/stories/dokumenti/eticki%20kodeks%202009.zalink.pdf> (2014-08-18)
9. Etički kodeks Hrvatskog knjižničarskog društva, 2002. URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/eticki_kodeks/ (2014-08-30)
10. Foster, Catherine; McMenemy, David. Do librarians have a shared set of values: a comparative study of 36 codes of ethics based on Gorman's "enduring values". // *Journal of librarianship and information science* 44, 4 (2012), str. 249 – 262. URL: <http://lis.sagepub.com/content/44/4/249> (2014-06-16)
11. Fox, Renata. *Poslovna komunikacija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada: Pučko otvoreno učilište, 2001.
12. Horvat, Aleksandra. *Knjižnice između javnosti i privatnosti*. // *Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige / uredile Aleksandra Horvat, Daniela Živković*. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. Str. 11 – 89.

13. Horvat, Aleksandra. Važnost profesionalne etike. // 6. okrugli stol o slobodnom pristupu informacijama : zbornik radova / uredile Alemka Belan-Simić, Marica Šapro-Ficović. Zagreb : HKD, 2007. Str. 5 – 10.
14. IFLA/FAIFE. Code of Ethics. Canadian Library Association, 1976. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/clacode.htm> (2014-08-30)
15. IFLA/FAIFE. Code of Ethics. Hong Kong Library Association, 1995. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/hklacode.htm> (2014-08-30)
16. IFLA/FAIFE. Code of Ethics. Serbian Library Association, 1992. URL: <http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/misc/code-of-ethics-sr.pdf> (2014-08-30)
17. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians. Association of Indonesian Librarians. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/ipicode.htm> (2014-08-30)
18. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians. Japan Library Association, 1980. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/jlacode.htm> (2014-08-30)
19. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians. Korean Library Association, 1997. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/klacode.htm> (2014-08-30)
20. IFLA/FAIFE. Code of Ethics of a Librarian. Ukrainian Library Association, 1996. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/ulacode.htm> (2014-08-30)
21. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians and Information Professionals. Polish Librarians Association, 2005. URL: http://archive.ifla.org/faife/ethics/poland_code_of_ethics.htm (2014-08-30)
22. IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians and Information Specialists of Estonia. Estonian Library Association, 2001. URL: http://archive.ifla.org/faife/ethics/code_of_ethics_estonia.htm (2014-08-30)
23. IFLA/FAIFE. Code of Ethics of Czech librarians. Association of Library and Information Professionals of the Czech Republic, 2004. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/czlacode.htm> (2014-08-30)
24. IFLA/FAIFE. Code of Ethics of the Librarians in Israel. Israeli Center for Libraries. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/iclcode.htm> (2014-08-30)
25. IFLA/FAIFE. Code of Professional Ethics. Colegio Nacional de Bibliotecarios, 1992. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/cnbcode.htm> (2014-08-30)

26. IFLA/FAIFE. Code of Professional Conduct. Library and Information Association New Zealand Aotearoa. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/nzcode.htm> (2014-08-30)
27. IFLA/FAIFE. Ethics and Information Ethical principles of the library and information professionals. Federal Union of German Library and Information Associations, 2007. URL: <http://www.ifla.org/node/6496> (2014-08-30)
28. IFLA/FAIFE. Professional code of behaviour of the Armenian Librarian. Armenian Library Association, 2003. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/armeniacode.htm> (2014-08-30)
29. IFLA/FAIFE. Professional Code of Ethics for Librarians. URL: <http://www.ifla.org/faife/professional-codes-of-ethics-for-librarians> (2014-06-17)
30. Mooij, Marieke de; Hofstede, Geert. The Hofstede model: applications to global branding and advertising strategy and research. // International Journal of Advertising 29, 1 (2010), str. 85 – 110. URL: http://www.mariekedemooij.com/articles/demooij_2010_int_journal_adv.pdf (2014-08-18)
31. Petrić, Tatijana. Mrežne stranice sveučilišnih i visokoškolskih knjižnica : knjižničarske usluge i strukovna etika. / Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2 (2013), str. 193 – 221. URL: [http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1572/vbh/God.56\(2013\),br.1-2](http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1572/vbh/God.56(2013),br.1-2) (2014-06-17)
32. Shachaf, Pnina. A global perspective on library association codes of ethics. // Library & Information Science Research 27, 4 (2005), str. 513 – 533. URL: <http://eprints.rclis.org/8941/> (2014-06-16)
33. Statement on professional conduct. URL: <https://www.alia.org.au/about-alia/policies-standards-and-guidelines/statement-professional-conduct> (2014-08-30)
34. Trushina, Irina. Freedom of access: ethical dilemmas for Internet librarians. // The electronic library 22, 5 (2004), str. 416 – 421. URL: <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?issn=0264-0473&volume=22&issue=5&articleid=862076&show=html> (2014-06-16)
35. Wengert, Robert G. Some ethical aspects of being an information professional. // Library Trends 49, 3 (2001), str. 486 – 509. URL: <http://eric.ed.gov/?id=EJ626800> (2014-06-16)

PRILOZI

Prilog 1. Popis analiziranih etičkih kodeksa informacijskih stručnjaka

1. Armenija - IFLA/FAIFE. Professional code of behaviour of the Armenian Librarian. Armenian Library Association, 2003. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/armeniacode.htm> (2014-08-30)
2. Australija - Statement on professional conduct. URL: <https://www.alia.org.au/about-alia/policies-standards-and-guidelines/statement-professional-conduct> (2014-08-30)
3. Bocvana - Code of Ethics for Librarians and other Infomediaries. URL: <http://www.bla.org.bw/bla-content.php?cid=5> (2014-08-30)
4. Bosna i Hercegovina - Etički kodeks, 2007. URL: <http://www.bam.ba/images/stories/dokumenti/eticki%20kodeks%202009.zalink.pdf> (2014-08-18)
5. Češka - IFLA/FAIFE. Code of Ethics of Czech librarians. Association of Library and Information Professionals of the Czech Republic, 2004. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/czlacode.htm> (2014-08-30)
6. Estonija - IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians and Information Specialists of Estonia. Estonian Library Association, 2001. URL: http://archive.ifla.org/faife/ethics/code_of_ethics_estonia.htm (2014-08-30)
7. Hong Kong - IFLA/FAIFE. Code of Ethics. Hong Kong Library Association, 1995. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/hklacode.htm> (2014-08-30)
8. Hrvatska - Etički kodeks Hrvatskog knjižničarskog društva, 2002. URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/eticki_kodeks/ (2014-08-30)
9. Indonezija - IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians. Association of Indonesian Librarians. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/ipicode.htm> (2014-08-30)
10. Izrael - IFLA/FAIFE. Code of Ethics of the Librarians in Israel. Israeli Center for Libraries. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/iclcode.htm> (2014-08-30)
11. Japan - IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians. Japan Library Association, 1980. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/jlancode.htm> (2014-08-30)

12. Kanada - IFLA/FAIFE. Code of Ethics. Canadian Library Association, 1976. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/clacode.htm> (2014-08-30)
13. Koreja - IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians. Korean Library Association, 1997. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/klacode.htm> (2014-08-30)
14. Meksiko - IFLA/FAIFE. Code of Professional Ethics. Colegio Nacional de Bibliotecarios, 1992. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/cnbcode.htm> (2014-08-30)
15. Novi Zeland - IFLA/FAIFE. Code of Professional Conduct. Library and Information Association New Zealand Aotearoa. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/nzcode.htm> (2014-08-30)
16. Njemačka - Ethics and Information Ethical principles of the library and information professionals, 2007. URL: <http://www.ifla.org/node/6496> (2014-08-30)
17. Poljska - IFLA/FAIFE. Code of Ethics for Librarians and Information Professionals. Polish Librarians Association, 2005. URL: http://archive.ifla.org/faife/ethics/poland_code_of_ethics.htm (2014-08-30)
18. Srbija - IFLA/FAIFE. Code of Ethics. Serbian Library Association, 1992. URL: <http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/misc/code-of-ethics-sr.pdf> (2014-08-30)
19. Sjedinjene Američke Države - Code of Ethics of the American Library Association. URL: <http://www.ala.org/advocacy/proethics/codeofethics/codeethics> (2014-08-30)
20. Ukrajina - IFLA/FAIFE. Code of Ethics of a Librarian. Ukrainian Library Association, 1996. URL: <http://archive.ifla.org/faife/ethics/ulacode.htm> (2014-08-30)
21. Velika Britanija - Code of Professional Practice. URL: <http://www.cilip.org.uk/cilip/about/ethics/code-professional-practice> (2014-08-18)

Prilog 2. Primjer tablice iz analize s osnovnim podacima o etičkom kodeksu, kategorijama i primjerima

ARMENIJA		
<i>Professional code of behaviour of the Armenian Librarian</i>		
Armenian Library Association, 2003.		
http://archive.ifla.org/faife/ethics/armeniacode.htm		
Predgovor	Broj podnaslova	Broj riječi
+	-	252
Kategorije	Primjer	
1.	SLOBODAN I JEDNAK PRISTUP INFORMACIJAMA I ZNANJU	„The relations of a librarian and a user are founded on mutual respect, without regard to their nationality, race, social status, political opinions, religion, gender, and age differences.“ „ ...the right to free access to information is considered as one of the cornerstones of library service.“
2.	TOČNOST	„Provides all users with effective, publicly available information...“
3.	INTELEKTUALNE SLOBODE	-
4.	ODGOVORNOST PREMA KORISNICIMA	„The relations of a librarian and a user are founded on mutual respect.“
5.	ODGOVORNOST PREMA DRUŠTVU	„Preserves the intellectual values of Armenians and of all nations, assists in their enrichment, and supports the cultural development of the national minorities living in Armenia.“
6.	PRIVATNOST	„Guarantees the confidentiality and privacy of information services to the user (except for those regulated by law).“

7.	POŠTIVANJE AUTORSKIH PRAVA	„Respects and preserves the copyright and intellectual property rights.“
8.	CENZURA	„Fights against matters concerning the restriction of freedom and censorship of information.“
9.	PISMENOST I UČENJE	-
10.	ODGOVORNOST UNUTAR RADNE SREDINE	„Respects his/her colleagues, is ready to support and cooperate with them.“ „Devotes his/her professional abilities, strength and energy to his/her library, and strives to resolve its problems.“
11.	ODGOVORNOST PREMA STRUCI	„Demonstrates concern for the profession of the librarian, the high social status of librarianship and its authority.“
12.	KOMPETENCIJE	„Continuously enriches his/her professional knowledge.“
13.	OSOBNNA KORIST	„ ...does not use information resources for the purpose of making the users dependent upon him/herself.“
14.	INFORMACIJSKI IZVORI	-
15.	UNAPREĐENJE USLUGA	-

Prilog 3. Učestalost kategorija u sadržaju etičkih kodeksa

